

ELEKTRON HUKUMAT TUSHUNCHASINING KONSEPTUAL TAHLILI

QURBONOV SHOXRUX QUVONDIQOVICH
TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI
DAVLAT BOSHQARUVI HUQUQI YO'NALISHI MAGISTRANTI
shoxruksul06@gmail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada elektron hukumat tushunchasining konseptual tahlili yoritib berilgan. Elektron hukumatning asosiy tamoyillari bosqichma bosqich asoslab berilgan va maqolada A.Yusupovning tadqiqot ishlarida davlat boshqaruv samaradorligini baholashda uning tashkiliy-institutsional, ochiqlik, zamonaviy axborot-kommunikatsiyalarning roliga e'tibor qaratilgan. Maqola ko'plab mutaxassislar va mustaqil izlanuvchi tadqiqotchilar uchun foydali bo'lishi mumkin.

KALIT SO'ZLAR: Elektron hukumat, axborot-kommunikatsiya, texnologiya, modernizatsiya, AKT, transformatsiya

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) jadal rivojlanishi zamonaviy jamiyatning barcha sohalarida tub o'zgarishlarga olib keldi. Davlat boshqaruvi tizimi ham bundan mustasno emas. XXI asr boshlarida davlat organlari o'z faoliyatlarida zamonaviy AKT vositalarini faol qo'llash orqali samaradorlikni oshirish, fuqarolar va biznes bilan o'zaro munosabatlarni transformatsiya qilish imkoniyatiga ega bo'ldi. Aynan shu jarayonlar natijasida "elektron hukumat" tushunchasi shakllandi va rivojlandi. Elektron hukumat bugungi kunda davlat boshqaruvini modernizatsiya qilishning asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida tan olingan. Elektron hukumat tushunchasi ko'p qirrali bo'lib, uning yagona va universal ta'rif mavjud emas. Tadqiqotchilar va xalqaro tashkilotlar tomonidan taklif etilgan turli xil ta'riflar elektron hukumatning turli jihatlariga urg'u beradi.

Tadqiqot davomida xalqaro tashkilotlarning "elektron hukumat" tushunchasiga bergan ta'riflar o'rganib chiqildi.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Iqtisodiy va ijtimoiy masalalar bo'yicha departamentining (UNDESA) bergan ta'rifiga ko'ra elektron hukumat - davlat xizmati va ma'lumotlarini fuqarolarga internet orqali yetkazish vositasi¹, deb ta'riflaydi. Ta'rifda elektron hukumatning asosiy vazifasi — davlat xizmatlarini internet orqali fuqarolarga yetkazish deb ta'riflangan. Ta'rif aniq va tushunarli. Ammo zamonaviy texnologik yutuqlar va talablarni hisobga olsak, u yetarli emas. Hozirda elektron

¹ Benchmarking E-government: A Global Perspective Report-2021 UN

manba: https://publicadministration.desa.un.org/publications/e-government-landscape?utm_source=chatgpt.com

hukumat nafaqat internetda xizmat ko'rsatish, balki mobil ilovalar, sun'iy intellekt, ochiq ma'lumotlar va idoralararo hamkorlikni ham qamrab oladi. Ta'rifda faqat "internet orqali" deyish zamonaviy texnologiyalar va raqamli yechimlarning barcha ko'rinishlarini qamrab olmaydi. Shu sababli, elektron hukumatni kengroq va yangi texnologiyalarni hisobga olgan holda qayta ta'riflash zarur hisoblanadi.

Jahon bankining bergan ta'rifiga ko'ra, elektron hukumat - davlat va fuqarolar, biznes, idoralar o'rtasidagi munosabatni tubdan o'zgartiruvchi AKT tizimlariga aytiladi². Bu ta'rif elektron hukumatning tub mohiyatini ifodalaydi - ya'ni, davlat va fuqarolar, biznes hamda idoralar o'rtasidagi munosabatlarni texnologiyalar yordamida sifat jihatidan o'zgartirishni nazarda tutadi. Bu juda muhim jihat, chunki elektron hukumat faqat xizmat ko'rsatish emas, balki boshqaruv uslubi va jamiyat bilan aloqa qilish formatini ham o'zgartiradi.

Biroq, bu ta'rif ham zamonaviy ehtiyojlarga to'liq mos emas, chunki u texnologik yechimlarning xilma-xilligini hisobga olmaydi. Masalan, bugungi kunda raqamli boshqaruvda blokcheyn, IoT, sun'iy intellekt kabi innovatsiyalar ham muhim rol o'ynaydi.

Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotining ta'rifiga ko'ra, elektron hukumat - internet va AKTdan samaraliroq boshqaruvga erishish vositasi sifatida foydalanishni anglatadi³.

Mazkur ta'rif zamonaviy boshqaruvni samaraliroq qilish vositasi sifatida ko'rsatadi. Raqamli texnologiyalar davlat xizmatlarini tezkor, ochiq va qulay qilishga yordam beradi. Lekin, ta'rifda faqat samaradorlikka urg'u berilgan, bu esa elektron hukumatning boshqa muhim jihatlarini chetlab o'tadi. Masalan, davlat va fuqarolar o'rtasidagi muloqotni kuchaytirish, idoralararo hamkorlikni rivojlantirish va fuqarolarning boshqaruvdagi ishtirokini kengaytirish kabi masalalar ham muhim hisoblanadi.

Xalqaro elektr aloqa birlashmasining ta'rifiga ko'ra elektron hukumat - Davlatning AKT yordamida axborot va xizmatlarni aholiga taqdim etish amaliyotidir⁴. AKT (axborot-kommunikatsiya texnologiyalari) yordamida davlat xizmatlari va axborotlarini aholiga yetkazish. Bu yondashuv elektron hukumatning eng ko'rinadigan qismi - xizmat ko'rsatishni yoritib beradi. Lekin muammo shundaki, bu ta'rif juda tor. Elektron hukumat nafaqat axborot va xizmatlarni uzatish bilan cheklanmaydi. Aslida, bu boshqaruv tizimini tubdan o'zgartirish, davlat idoralari o'rtasidagi hamkorlikni

² OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). 2005. e-Government for Better Government. Paris: OECD

³ The e-Government Imperative OECD, 2003

manba: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2003/07/the-e-government-imperative_g1gh3444/9789264101197-en.pdf?utm_source=chatgpt.com

⁴ Framework for a set of e-government core indicators 2012 manba: https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/partnership/Framework_for_a_set_of_E-Government_Core_Indicators_Final_rev1.pdf

mustahkamlash va fuqarolarning boshqaruvda faol ishtirokini ta'minlash vositasidir. Shuning uchun, bu ta'rifni faqat xizmat ko'rsatish doirasida emas, balki kengroq - boshqaruv islohotlari va fuqarolar bilan samarali muloqotni ta'minlovchi tizim sifatida ko'rib chiqish kerak.

Xalqaro tashkilotlarning yondashuvi ko'p qirrali va tizimli bo'lib, ular elektron hukumatni faqat texnologik xizmat emas, balki fuqarolarga xizmat qiluvchi, ochiq va ishtirokchilikka asoslangan transformatsion davlat modeli sifatida talqin qilishadi.

Endi tadqiqotchilarning elektron hukumat tushunchasiga bergan ta'riflarini ko'rib o'tamiz. R.Xeks fikriga ko'ra "davlat sektori faoliyatini yaxshilash uchun AKTdan foydalanish jarayoni" sifatida ta'riflaydi. Tadqiqotchi bunda elektron hukumatning an'anaviy hukumatdan farqi sifatida AKT dan foydalanishiga urg'u berib, uning davlat siyosiy faoliyatini barqarorlashtirishda muhim o'rin egallashini ta'kidlaydi.

T.Riley elektron hukumatni "davlat-fuqaro munosabatini o'zgartiruvchi, texnologiya vositasida ko'rsatiladigan xizmat⁵." deb ta'riflaydi.

O'zbekistonlik mahalliy olim va tadqiqotchilar ham elektron hukumat tushunchasini o'rganib, muhim konseptual masalalarni bayon etishgan. Xususan, tadqiqotchi S.Sadikov elektron hukumatning huquqiy asoslarini kelib chiqish va rivojlanishiga doir masalalarni tadqiq etib, "Elektron hukumat" - bu fuqarolik jamiyati bilan davlatning samarali o'zaro bog'liqlik tizimini tashkil etish va rivojlanish, axborot makoni sharoitida davlat organlari faoliyati ochiqligi, ularning mas'uliyatini oshirish tizimi, deb ta'rif beradi⁶.

Mazkur ta'rif zamonaviy davlat boshqaruvi paradigmalarining asosiy komponentlarini o'z ichiga olgan holda, axborot kommunikatsiya texnologiyalarining davlat sektorida transformativ rolini aks ettiradi, lekin ayni paytda konseptual jihatdan yanada kengroq va chuqurroq yondashuvni talab qiluvchi murakkab hodisani ifodalaydi.

Yana bir tadqiqotchi K.Mirzaahmedov davlat boshqaruvi jarayonlarini demokratlashtirishda elektron hukumatning rolini ijobiy baholagan⁷.

A.Yusupovning tadqiqot ishlarida davlat boshqaruv samaradorligini baholashda uning tashkiliy-institutsional, ochiqlik, zamonaviy axborot-kommunikatsiyalarning roliga e'tiborini qaratgan. Shuningdek, O'zbekistonda davlat boshqaruvi tizimida amalga oshirilgan bir qator ijobiy tendensiyalar e'tirof etilgan holda, davlat boshqaruvi samaradorligini belgilovchi muhim jihatlardan biri bo'lgan omil, ya'ni davlat

⁵ Grigalashvili, Vepkhvria. (2022). E-government and E-governance: Various or Multifarious Concepts. International Journal of Scientific and Management Research. 5. 2022. 10.37502/IJSMR.2022.5111.

⁶ Sadikov.S. A O'zbekiston Respublikasida "elektron hukumat" tizimi huquqiy asoslarining shakllanishi va rivojlanishi yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori dissertatsiyasi avtoreferati -Toshkent: O'ZMU, 2019. -14 b

⁷ Mirzaahmedov. K. M. O'zbekistonda davlat boshqaruvi jarayonlarini demokratlashtirish evolutsiyasi: siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori dissertatsiyasi avtoreferati -Toshkent: TDYU, 2020. -14 b

idoralarining jamoatchilik va aholi bilan munosabatlari yetarli darajada tashkil etilmagani ochib berilgan⁸.

H.Jo‘rabekovanning bergan ta‘rifida “Elektron hukumat – mamlakat miqyosida boshqaruv jarayonlarini majmuaviy ravishda avtomatlashtirishga asoslangan davlat boshqaruvi tizimi bo‘lib, u har bir fuqaro uchun ijtimoiy kommunikatsiya sarfini kamaytirishga xizmat qiladi”. Elektron hukumat ta‘rifida faqat avtomatlashtirish va kommunikatsiya sarfini kamaytirish qayd etilgan, bu esa tor va soddalashtirilgan yondashuvdir. Aslida, elektron hukumat shaffoflik, fuqarolar uchun qulaylik, ishtirokchanlik va korrupsiyani kamaytirish kabi kengroq maqsadlarga xizmat qiladi. “Ijtimoiy kommunikatsiya sarfi” atamasi esa noaniq va aniqlashtirishga muhtojdir.

Elektron hukumatning mohiyatini tushunish uchun uning asosiy tarkibiy qismlarini, maqsadlarini va tamoyillarini ko‘rib chiqish muhimdir. Elektron hukumatning uchta asosiy komponentini ajratib ko‘rsatish mumkin: elektron ma‘muriyat (G2G - hukumatdan hukumatga), elektron xizmatlar (G2C - hukumatdan fuqarolarga va G2B - hukumatdan biznesga) va elektron demokratiya (fuqarolarning qaror qabul qilish jarayonlaridagi ishtiroki).

Elektron ma‘muriyat - davlat organlari o‘rtasidagi ichki o‘zaro munosabatlarni optimallashtirish va samaradorligini oshirishga qaratilgan. Elektron xizmatlar - esa fuqarolar va biznes subyektlariga davlat xizmatlarini ko‘rsatishni soddalashtirish va tezlashtirishga qaratilgan. Elektron demokratiya - fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini kengaytirish, siyosiy jarayonlarning shaffofligini oshirish va fuqarolar bilan davlat o‘rtasidagi muloqot samaradorligini oshirishga qaratilgan.

Elektron hukumatning asosiy maqsadlari quyidagilardan iborat:

- davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish;
- davlat xizmatlari sifatini yaxshilash va ularning fuqarolar va biznes uchun ochiqligini oshirish; ma‘muriy xarajatlarni kamaytirish;
- korrupsiyaga qarshi kurashish;
- fuqarolarning davlat boshqaruviga ishtirokini kengaytirish;
- davlat hokimiyati organlarining faoliyatidagi shaffoflik va ochiqlikni oshirish.

Elektron hukumatning asosiy tamoyillari: fuqarolarga yo‘naltirilganlik, shaffoflik, ochiqlik, hammaboplik, xavfsizlik, qulay foydalanish, moslashuvchanlik. Ushbu tamoyillar elektron hukumatning samarali ishlashi uchun zarur bo‘lgan asosiy shartlarni belgilaydi.

Elektron hukumatning rivojlanishi uzoq va murakkab jarayon bo‘lib, u bir qator bosqichlarni o‘z ichiga oladi. Tadqiqotchilar elektron hukumat evolyutsiyasining turli

⁸ Yusupov. A. B Davlat boshqaruvi samaradorligini baholash tizimini takomillashtirish: : siyosiy fanlar bo‘yicha falsafa doktori dissertatsiyasi avtoreferati -Toshkent: O‘ZMU, 2020. -16 b

modellarini taklif qilishadi, lekin eng ko‘p tarqalgan va tan olingan model – to‘rt bosqichli model hisoblanadi.

Birinchi bosqich – axborot bosqichi yoki “mavjudlik”. Bu bosqichda davlat organlari o‘z veb-saytlarini yaratadilar va ularda asosiy ma’lumotlarni joylashtiradilar⁹. Bu bosqichda fuqarolar va biznes bilan o‘zaro munosabatlar bir tomonlama bo‘lib, interaktiv elementlar mavjud emas¹⁰.

Ikkinchi bosqich – o‘zaro ta’sir bosqichi yoki “o‘zaro aloqa”. Bu bosqichda davlat organlari va fuqarolar o‘rtasida axborot almashinuvi rivojlanadi, oddiy interaktiv shakllar paydo bo‘ladi, elektron pochta orqali murojaat qilish va hujjatlar namunalarini yuklab olish imkoniyati paydo bo‘ladi¹¹.

Uchinchi bosqich – transaksiya bosqichi yoki “interaktiv o‘zaro ta’sir”. Bu bosqichda fuqarolar va biznes elektron shaklda davlat xizmatlaridan to‘liq foydalanish imkoniyatiga ega bo‘ladilar, masalan, soliqlarni to‘lash, litsenziyalar va ruxsatnomalarni olish, davlat xaridlari, elektron darsliklar va boshqalar¹².

To‘rtinchi bosqich – transformatsiya bosqichi yoki “integratsiya”. Bu bosqichda davlat organlari o‘rtasida to‘liq integratsiya amalga oshiriladi, ma’lumotlar bazalari birlashtiriladi, yagona davlat portali yaratiladi, fuqarolar va biznes uchun davlat xizmatlaridan foydalanish sezilarli darajada soddalashtiriladi¹³. Ba’zi tadqiqotchilar beshinchi bosqichni ham qayd etishadi – elektron demokratiya bosqichi. Bu bosqichda fuqarolar qaror qabul qilish jarayonida faol ishtirok etadilar, elektron ovoz berish, elektron saylovlar va jamoatchilik muhokamalari amalga oshiriladi. Elektron hukumatning global tendensiyalarini tahlil qilish, uning rivojlanishidagi bir qator umumiy yo‘nalishlarni ajratib ko‘rsatish imkonini beradi. Birinchi tendensiya – fuqarolarga yo‘naltirilganlik. Zamonaviy elektron hukumat fuqarolarning ehtiyojlari va talablariga yo‘naltirilgan, ya’ni, davlat xizmatlari foydalanuvchilarga qulay shaklda taqdim etiladi, fuqarolar duch keladigan ma’muriy to‘siqlar minimallashtiriladi. Ikkinchi tendensiya – ochiq ma’lumotlar va shaffoflik. Davlatlar o‘z ma’lumotlarini ochiq formatda chop eta boshladilar, bu esa fuqarolarga va biznesga ushbu ma’lumotlardan o‘z ehtiyojlari uchun foydalanish imkonini beradi. Uchinchi tendensiya – “bulutli” texnologiyalardan foydalanish. Davlatlar “bulutli”

⁹ Baum, C. H., & Di Maio, A. (2000, 21-noyabr). *Gartner’s four phases of e-government model* (Research Note No. TU-12-6113). Gartner Group.

¹⁰ Layne, K., & Lee, J. (2001). Developing fully functional e-government: A four-stage model. *Government Information Quarterly*, 18(2), 122–136. [https://doi.org/10.1016/S0740-624X\(01\)00066-1](https://doi.org/10.1016/S0740-624X(01)00066-1)

¹¹ United Nations Department of Economic and Social Affairs. (2012). *United Nations e-government survey 2012: E-government for the people* (ST/ESA/PAS/SER.E/150). United Nations

¹² Hiller, J. S., & Bélanger, F. (2001). *Privacy strategies for electronic government* (E-Government Series). PricewaterhouseCoopers Endowment for The Business of Government

¹³ Shahkooh, K. A., Saghafi, F., & Abdollahi, A. (2008, 7–11-aprel). A proposed model for e-government maturity. In *Proceedings of the 3rd International Conference on Information and Communication Technologies: From Theory to Applications* (pp. 1–5). IEEE. <https://doi.org/10.1109/ICTTA.2008.4529948>

texnologiyalarni faol joriy etmoqdalar, bu esa davlat xizmatlarini ko'rsatish xarajatlarini sezilarli darajada kamaytiradi va ularning sifatini oshiradi.

To'rtinchi tendensiya – mobil texnologiyalardan foydalanish. Mobil qurilmalardan foydalanish oshib borishi bilan davlatlar mobil ilovalar va mobil-moslashtirilgan veb-saytlar orqali xizmatlar ko'rsatishga o'tmoqdalar.

Beshinchi tendensiya – ijtimoiy tarmoqlar va ijtimoiy texnologiyalardan foydalanish. Davlatlar fuqarolar bilan o'zaro aloqada bo'lish va qaror qabul qilish jarayoniga ularni jalb qilish uchun ijtimoiy tarmoqlardan faol foydalanishni boshladi.

Oltinchi tendensiya – katta ma'lumotlar va sun'iy intellektdan foydalanish. Davlatlar katta ma'lumotlar tahlili va sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etmoqdalar, bu esa qaror qabul qilish jarayonini takomillashtirish va davlat xizmatlarini ko'rsatish samaradorligini oshirish imkonini beradi. Elektron hukumat tizimi bo'yicha tadqiqotlarni o'rgangan holda elektron hukumat tushunchasiga quyidagicha mualliflik ta'rifini berish mumkin.

Elektron hukumat - bu davlatning o'z xizmat va boshqaruv jarayonlarini raqamli texnologiyalar orqali xalqqa yaqinlashtirish tizimidir.

Uning maqsadi faqat jarayonlarni onlaynga o'tkazish emas, balki davlat bilan fuqarolar o'rtasidagi aloqani tez, oshkora va ishonchli qilishdir. Elektron hukumat orqali inson davlat idorasiga emas, davlat insonning ehtiyojiga intiladi - bu qulaylik, ishonch va zamonaviylikning uyg'unlashgan shaklidir.

Elektron hukumat fuqarolar, biznes va davlat boshqaruvi o'rtasidagi munosabatlarni transformatsiya qilishda muhim rol o'ynaydi. Elektron hukumatning fuqarolar bilan o'zaro munosabatlariga (G2C) ta'siri bir qator o'zgarishlar orqali namoyon bo'ladi. Birinchidan, fuqarolar davlat xizmatlaridan foydalanish imkoniyatini oladilar, chunki ular kunning istalgan vaqtida va istalgan joydan elektron shaklda mavjud bo'ladi. Ikkinchidan, fuqarolar davlat organlari bilan o'zaro munosabatlarning turli kanallaridan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladilar – veb-saytlar, mobil ilovalar, elektron pochta, ijtimoiy tarmoqlar va boshqalar. Uchinchidan, fuqarolar davlat boshqaruvidagi o'z ishtirokini kengaytirish imkoniyatiga ega bo'ladilar – elektron so'rovlar, jamoatchilik muhokamalari, elektron petitsiyalar va boshqalar orqali.

Elektron hukumatning biznes bilan o'zaro munosabatlariga (G2B) ta'siri ham sezilarli. Biznes davlat organlari bilan o'zaro munosabatlar xarajatlarini kamaytiradi, chunki ko'pgina operatsiyalar elektron shaklda amalga oshiriladi, ma'muriy protseduralar soddalashtiriladi va tezlashtiriladi, ko'pgina davlat xaridlari elektron shaklda amalga oshiriladi.

Elektron hukumatning davlat boshqaruviga (G2G) ta'siri ham muhimdir. Birinchidan, davlat organlari o'rtasidagi o'zaro munosabatlar samaradorligi oshadi, chunki ko'pgina jarayonlar avtomatlashtiriladi va tezlashtiriladi. Ikkinchidan, davlat

organlari o'rtasida axborot almashinuvi yaxshilanadi, chunki ko'pgina ma'lumotlar elektron shaklda mavjud bo'ladi. Uchinchidan, davlat xizmatini ko'rsatish xarajatlari kamayadi, chunki ko'pgina jarayonlar raqamlashtiriladi va optimallashtiriladi. To'rtinchidan, davlat boshqaruvi samaradorligi oshadi, chunki qaror qabul qilish jarayoni takomillashadi va tezlashadi.

Elektron hukumatning rivoji jamiyatda muhim ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlarga ham olib keldi. Birinchidan, elektron hukumat "raqamli uzilib qolish" muammosini hal qilishga yordam beradi, chunki fuqarolarga davlat xizmatlaridan foydalanish imkoniyati beriladi, jumladan, kam ta'minlangan aholi guruhlari va chekka hududlarda yashovchilarga. Ikkinchidan, elektron hukumat korrupsiyaga qarshi kurashga yordam beradi, chunki ko'pgina jarayonlar avtomatlashtiriladi va nazorat qilinadi. Uchinchidan, elektron hukumat fuqarolik jamiyatining rivojlanishiga va fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokining kengayishiga yordam beradi. To'rtinchidan, elektron hukumat innovatsion iqtisodiyotning rivojlanishiga yordam beradi, chunki davlat innovatsion texnologiyalarni joriy etadi va biznesni ham shunday qilishga undaydi.

Elektron hukumatning evolutsion rivojlanishi va uning konseptual asoslari takomillashuvi davom etmoqda. Bu jarayon ijtimoiy-iqtisodiy va texnologik o'zgarishlar ta'siri ostida ro'y beradi. Yangi texnologiyalar – sun'iy intellekt, blokchejn, katta ma'lumotlar, narsalar interneti va boshqalar elektron hukumatning yangi modellarini shakllantirishga yordam beradi. Bu esa, o'z navbatida, davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish, fuqarolar va biznes bilan o'zaro munosabatlarni takomillashtirish, fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini kengaytirish imkonini beradi.

Elektron hukumatning rivojlanish darajasini baholash uchun turli xil indekslar va ko'rsatkichlar ishlab chiqilgan. BMT tomonidan ishlab chiqilgan Elektron hukumatning rivojlanish indeksi (E-Government Development Index, EGDI) eng nufuzli va keng qo'llaniladigan ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Ushbu indeks uchta asosiy komponentga asoslanadi: onlayn xizmatlar indeksi, telekommunikatsiya infratuzilmasi indeksi va inson kapitali indeksi. BMTning so'nggi ma'lumotlariga ko'ra, elektron hukumatning rivojlanish darajasi bo'yicha yetakchi o'rinlarni Daniya, Koreya Respublikasi, Estoniya, Finlyandiya va Avstraliya egallaydi. Bu mamlakatlar tajribasi elektron hukumatni rivojlantirishda eng yaxshi amaliyotlar va innovatsion yondashuvlarning namunasi bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, elektron hukumat tushunchasi, uning mohiyati va rivojlanish bosqichlari tahlili elektron hukumatning murakkab va ko'p qirrali hodisa ekanligini ko'rsatadi. Zamonaviy axborot jamiyati sharoitida elektron hukumatning konseptual asoslari va nazariy modellarining takomillashuvi jadal sur'atlarda davom

etmoqda. Bu esa, o'z navbatida, davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish, fuqarolar va biznes bilan o'zaro munosabatlarni takomillashtirish, fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini kengaytirish imkonini beradi.

